

LIBRIS

Colecția SYMPOSIUM

We know
books

Editura NEUMA
Strada Libertății, nr. 188
Apahida, Județul Cluj

Editor: Andrea H. Hedeș
Transcriere: Andrei Zamfirescu
Coperta și DTP: Gelu Iordache
Fotografie coperta 1 și coperta 4
Andrea H. Hedeș

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MOLDOVAN, VLAD Începutul fericit și speranța :
Vlad Moldovan în dialog cu Adrian Popescu /

Vlad Moldovan, Adrian Popescu. - Apahida : Neuma, 2022

ISBN 978-606-9610-48-0

I. Popescu, Adrian

821.135.1

Începutul fericit și speranța

VLAD MOLDOVAN
în dialog cu
ADRIAN POPESCU

Editura
NEUMA
2022

CUPRINS

Începuturi fericite	7
Tânăr echinoxist	27
Despre debut și munca literară	56
Vraja Italiei	68
Debuturi, accidente, aventuri pe drumuri literare	84
Întâlniri remarcabile și viață literară	107
Despre poezie	133
Două poeme despre Europa	149
Încheiere	151

Începuturi fericite

Vlad Moldovan: *Suntem aici, în redacția Stelei, cu Adrian Popescu și ne gândim să realizăm o cartedialog, despre viața literară și, în special, despre viața literară trăită la Cluj. Viața trăită dar și primită/privită de Adrian. Deocamdată, proiectul este ca o preumblare în desfășurare, dar sperăm ca, în timp (noi l-am dori cât mai scurt), să iasă o carte, nu? „Desfășurătorul” nostru pornește cu o întrebare ce privește începuturile literare ale lui Adrian Popescu și asta ar fi:*

Când, unde și cum ai debutat?

Eram elev în clasa a noua când mi-a apărut un text, o poezie de inspirație citadină în ziarul local, în *Făclia*. Majoritatea autorilor, a poezilor, în special, a debutat în asemenea ziare din provincie. Eu în *Făclia* am fost publicat de unul dintre redactorii ziarului – Virgil Sângereanu – iar poezia se numea *Noaptea* și descria într-un halou neoromantic noaptea și farmecul ei. Mitizam cumva tot acest aspect cotidian.

Oare mai ai poemul?

We know
books

Îl mai am, fără îndoială, deși este din 1962. A urmat după aceea un alt text, *Scoica* unde puneam o problemă morală: nu trebuie să îți numeri și să îți socotești mereu manuscrisele, pentru că așa dai dovadă de un fel de avariție, să spunem, și chiar de egoism. Mă rog, erau primele mele încercări, naive, textele unui elev care citea mult, avea tezele cele mai bune la Limba română și literatura română. Dar *adevăratul* debut s-a produs în revista *Steaua*, prin 1964. Am debutat cu două poeme la o rubrică, *Condeie noi*, susținut cu generozitate, nu uit, de Aurel Rău. El m-a și primit în casa sa, stătea pe strada Moșilor pe atunci; acolo am avut această bucurie unică de a vedea un poet în carne și oase. Îmi tot băteam la cap părinții că vreau să văd un poet în carne și oase. Pentru mine, poeții erau cei din manuale, doar nume, fără consistență materială – Eugen Jebeleanu, Veronica Porumbacu, Maria Banuș (sper să nu greșesc prea mult) și în acea locuință a poetului m-a impresionat o bibliotecă imensă. Din bibliotecă respectivă m-am înfruptat și eu, după câteva vizite făcute la Aurel Rău, care era și un adevărat inițiator în poezie, mi-a împrumutat generos volume de Ion Pillat, Lucian Blaga sau Ion Barbu și Adrian Maniu, și alte nume din interbelic, antologii valoroase ce apăruseră în splendidele

ediții de la Fundațiile Regale. Primul meu pas în literatură a fost favorabil, am debutat într-o revistă prestigioasă. Am mai publicat după aceea și în alte reviste, nu numai la *Steaua*. Întrând la Facultatea de Litere în '67 am reușit, printr-o apropiere firească, să fac parte din primul grup echinoxist. Participam miercuri de miercuri la ședințele cenaclului *Echinox*, alături de Eugen Uricaru, primul redactor-șef, de Marian Paphagi, Petru Poantă, Dinu Flămând, Ion Mircea, Marcel Constantin Runcanu, Olimpia Radu, Mariana Bojan, Gavril Moldovan, Petru M. Haș, Vicențiu Iluțiu, Ion Maxim Danciu, Peter Motzan, Franz Hodjak, Zoltan Rostas, Gal Gyorgy, Ioan Peianov, Vasile Sav Iustin Moraru. Alți redactori erau Radu Mihai, Liviu Zăpârțan. Dintre cei care terminaseră facultatea înaintea noastră veneau Horia Bădescu, Nicolae Prelipceanu și Mircea Muthu. După întâlnirile unde se citeau versuri, proze, rar eseuri, mergeam la cramă – așa numită *a lui Mongolu'*, atmosfera de acolo ne amintea de studențimea care se desfășura goliardic în opera lui Karl Orff, *Carmina Burana*. Un restaurant cu legendara cramă, aflat pe strada Horea, la colț, înaintea de pod, *Metropol*.

În tot acest context, îmi închipui, era prezentă și revista *Steaua*.

Da – revista *Steaua* – o legendă, cu sediul pe Horea nr. 17. Studenții filologi ieșind de la cursuri treceau prin fața porții sale. Se perindau, încetinindu-și pașii, chiar pe sub ferestrele redacției, curioși, bănuiesc, de ce se petrece în spatele perdelelor. Era un loc mitic pentru debutanți, *Steaua* avea un prestigiu solid în epocă, unul meritat, câștigat prin independența sa estetică, fugind de compromisuri, o libertate relativă, dar orgolioasă. Să publici poezie la această revistă însemna un început de consacrare, un titlu de onoare. Sentimentul acesta cred că îl avuseseră și Ana Blandiana și Ion Pop, debutant aici, și Nicolae Prelipeanu, Horia Bădescu sau Matei Gavril. Așa cum îl avuseseră și un Ion Alexandru, care venea cu versurile lui scrise cu creionul pe niște hârtie de împachetat (de la magazinul din Topa Mică?) uimind redactorii experimentați, ei înșiși poeți, Aurel Rău, Aurel Gurghianu, Leonida Neamțu, cu marile și grozavele sale poeme ce conțineau o energie aproape miraculoasă. În acel adolescent blond, suav și cărn se simțea pulsând inima universală a marii poezii.

Asta ar fi explozia, momentul de început?

Nu aș putea spune că a fost o explozie. Explozia s-a produs la *Echinox*, în al doilea număr al

revistei unde am avut o pagină întreagă de poezie. Dinu Flămând, colegul meu, atunci, și prietenul meu de-a lungul deceniilor, alături de Ion Mircea, mi-a spus: „Uită-te, ai o pagină de poezie care face cât un volum. Extraordinar ce bine te-au paginat și ce grozave sunt poeziile tale din *Echinox!*”. Lucrul acesta mi l-a spus mai discret (nu-i bine să lauzi un începător: se încrede și după aceea nu mai face nimic) și Ion Pop.

Așadar ai fost bine primit de la început.

Pot să spun că am intrat pe ușa din față și la *Echinox* și la *Steaua*, dar și la *Făclia* fusesem primit cu o anumită afecțiune și prețuire. Eram totuși un elev în clasa a noua – nu ai, cum s-ar spune, maturitate intelectuală și socială la vârsta aceea... dar ei m-au tratat cu atenție, nu blazați.

Să zicem că astea ar fi zorile talentului, nu?

Primele roade au fost poemele pe care le-am citit în cenaclul echinoxist, 1967-'68, au fost mai multe seri în care mi-am prezentat manuscrisele citite cu o voce egală la *Echinox*. Încet, încet, mi-am convins auditoriul și pe cititorii revistelor, mai apoi... Eram într-un fel de competiție cavallerească cu Ion Mircea și cu Dinu Flămând și cu alții. Acolo, în cenaclu, se dezbăteau și analizau foarte exigent textele propuse... Vicențiu Iluțiu,

bunăoară, era un foarte bun vorbitor. Ion Pop, care conducea cenaclul, era iarași foarte exact și nuanțat în aprecierile sale. La mine au convenit că ar exista un talent literar, inexplicabil rațional. Talent confirmat începând cu pagina de poezii din numărul 2 al *Echinoux*-ului, pe care Ion Pop o mai laudă și astăzi, nucleul viitoareii cărți de debut, și bineînțeles cu alte ocazii, premiul de la Concursul literar național, „Primăvara studențească, ediția a II-a” de pildă. La prima ediție câștigase Ion Mircea. Juriul era format din critici tineri și poeți departe de ingerințele politice. „Poemul trandafirului” a fost decisiv, în această competiție.

Și când ți-a devenit ție clar că asta e zona în care vrei și îți place să activezi; când ți-ai dat seama că vrei să scrii literatură?

Probabil că odată cu *Echinoux*. Sigur, avusesem încercări onorabile prin versurile apărute în *Steaua*. Eram totuși într-o fază incipientă, de clarificare a stilului.

Voiai să devii și altceva – medic, de exemplu –, aveai și alte perspective de viitor?

Da, sigur, tatăl meu îmi spunea: „Uite, poți să scrii poezii și dacă faci medicina – eu așa te sfătuiesc!” – mai ales că el era medic. De fapt am

crescut în mediul acesta al Clinicilor Universitare, la Medicală II, chiar locuiam în clinică. Mama mea era laborantă de radiologie foarte apreciată și avea o normă și jumate. Alături de fratele meu Sorin și cu alții de o seamă cu noi, de la vreo cinci la vreo zece ani, toți cu părinții lor cadre medicale, noi eram „Copiii clinicilor”.

Tu erai fratele mai mare...

Eram mai mare cu patru ani. Am cunoscut bine și m-am atașat de acest mediu medical, de care, afectiv, nu m-am despărțit niciodată. În fond, o carte de versuri, *Curtea medicilor*, rememorează acest spațiu – e vorba chiar despre o curte a medicilor din cadrul „Palatului nou” cum i se spunea Medicalei II de pe strada Miko nr 2-4, azi strada Clinicilor. Am crescut, deci, în mediul acesta, și așa fi putut să îl urmez pe tatăl meu, ca medic...

Evocă un moment din acea copilărie care ți-a rămas mai viu în amintire.

Copilăria, ca și alte momente din viața mea sunt aproape toate foarte vii.

Din acea lume a medicilor...

Sigur că nouă, fraților, ne era foarte familiară lumea medicală: am cunoscut foarte mulți medici

vestiți din Școala de medicină clujeană – mi-amintesc foarte clar pe profesorul Ion Goia, mare semiolog, pe prof. Viorel Gligore, pe dr. Traian Dimitrescu, radiologul cu care lucra mama mea. Mă intimidă în mod special profesorul Ion Goia. Am aflat mai târziu că fusese un copil foarte dotat, provenea din munții Apusești. Vestitul profesor Emil Hațieganu, de la Medicală I, îl chemase la Cluj, văzând că tânărul medic pune cu atâta precizie diagnosticele bolnavilor trimiși de el la Cluj... Profesorul Goia avea o figură cam intimidantă pentru studenți – nu mai spun pentru noi, dar din alt punct de vedere, era și un bărbat foarte impunător, așa – avea exact statura, după părerea mea și ceva din mersul generalului De Gaulle. Întotdeauna i-am asemănat. Sigur că noi ne jucam în curtea clinicilor, dar în același timp participam, bunăoară, la „manifestările culturale”, să le spunem astfel, din amfiteatrul de la Medicală II, unde se jucau piese de teatru – Caragiale, în special, ba chiar și din G. Ciprian. Erau destul de îndrăzneți acești actori amatori – medici, asistente. Era de fapt o mare familie formată din profesori, conferențieri, medici primari, asistente, infirmiere, brancardieri, bucătărese, femei de serviciu – o lume solidară. În acest amfiteatru pe care îl tot evoc se făceau audiții muzicale simfonice duminică. Copiii fiind, ne jucam în

curtea de la Medicală II și vedeam o lume foarte distinsă venind, bine îmbrăcată, calmă, săptămână de săptămână, acolo. Chiar criticul Mircea Tomuș îmi spunea că frecvența aceste audiții muzicale duminicale. Noi aveam o locuință în cadrul spitalului: două saloane dezafectate, unul aproape de laborator, celălalt la intrarea în amfiteatrul acela. Îi admiram nespus pe tinerii mediciști, studenți cu stetoscopul la gât, cu halatul alb pe spate, sau pe braț, în mână cu o mică geantă sau cu câteva cărți, care intrau în amfiteatru la cursurile magistrale. Participam, cum să spun, la întâlniri, la filme, la programe artistice, la tot ceea ce însemna o viață culturală de bună calitate, pe cât se permitea în socialism. Deci, eram integrați – sigur că vedeam bolnavii pe coridoare, uneori îi mai ajutam, mai împingeam un cărucior... am văzut primul mort, eram încă foarte mic, pe la patru-cinci ani. Decedații, acoperiți de un cearșaf, erau puși într-un pat de fier, care pat se afla pe un fel de hol, mă refer la cei care muriseră în cursul nopții – cadavrele nu ne mai speriau. Era o anumită obișnuință, să spunem, cu moartea – nu o legătură bolnăvicioasă, dar netemătoare, firească.

Moartea și boala nu te speriau? Erau aproape normale pentru voi, sugerezi...?

Moartea și boala erau înrudite, fără îndoială, și ni se păreau tuturor celor de la Clinici, da, cumva firești. Îmi amintesc, de asemenea, că uneori exageram și făceam și noi micile pozne ale copilăriei. Am tras, bunăoară, cu un pistol – erau niște pistoale cu capse pe vremea aceea în Clujul anilor '60 – și unul dintre bolnavi aflat pe coridor a leșinat. Totul, desigur din cauza noastră: îi cad papucii din picioare lent, se întinde așa, moale, cum se spune, pe o bancă... noroc că stătea pe o bancă albă – aflată pe coridor. Sigur că am primit ceea ce ni se cuvenea, după aceea.

L-ați speriat cu împușcătura voastră...

L-am speriat trăgând cu pistolul cu capsele noastre... să trecem.. nu-mi face prea mare cinste. Mama era foarte harnică și eficientă, când la laboratorul de dezvoltat filmele Röntgen, când la electrocardiografele rapide. Noi, copiii, eram prieteni cu unii dintre medicii de acolo, unii erau foarte atenți, probabil uitau câteva minute, conversând cu noi, de mizeriile corpului uman bolnav pe care-l tratau. Cei mai deschiși erau chirurgii, mă rog, aveau o slăbiciune pentru noi: ne dădeau bomboane, ne întrebau una și alta, ne ascultau, deși știam că sunt niște chirurghi eminenti – Profesorul Aurel Kaufman, dr. Traian Chirileanu, urolog...

În amfiteatru mergeți și la cursuri?

Nu, ce să căutăm? Mergeam doar după-mesele sau serile la programele artistice – teatru sau filme sau chiar programe folclorice care ne distrau pe noi, copii de oraș.

Proiecții de filme și programe folclorice, adică?

Da, cântece și dansuri populare. Sigur că erau interpreți, dansatori, muzicanți dintre oamenii Clinicii, între cei de la Clinici se produsese un fel de solidaritate. Cum? Prin participarea majorității lor la slujbele religioase, la biserica din apropiere, așa numita „Biserica din Deal” cu hramul Sfânta Treime (strada Bisericii Ortodoxe nr. 24 – gard în gard cu locuința regretatului Mircea Zăciu) prima catedrală ortodoxă, până la construirea mării Catedrale din Cluj în 1932. La această primă, modestă, dar istorică biserică m-am căsătorit cu Angela, în iunie 1973. De Paști și de Crăciun bisericuța din deal era arhiplină. Veneau profesori, șefi de lucrări, conferențieri, dar și oamenii de serviciu, curierii, asistentele, surorile... deci era o mică lume, o mică familie foarte unită. Era unită și pentru că în '40 plecaseră împreună în refugiul de la Sibiu – odată cu Dictatul de la Viena. Ocuparea Clujului, se vede într-o poză pe care am avut-o în arhiva